

Araştırma Makalesi

Doi: [10.5281/zenodo.6351682](https://doi.org/10.5281/zenodo.6351682)

TÜRKİYE’NİN GÜMRÜK REJİMİ İLE İLGİLİ SORUNLARIN İNCELENMESİ¹

1. Buse Nur Yılmaz²
2. Muhittin Adıgüzel³

ORCID No: 0000-0003-1723-6071

ORCID No: 0000-0002-4747-6511

Başvuru Tarihi: (Editör dol.)

Kabul Tarihi: (Editör dol.)

Yayın Tarihi: (Editör dol.)

ÖZET

Gümrük rejimi, Türkiye Gümrük Bölgesine eşya giriş-çıkışının kanunla belirlenen usul ve esaslar ile gerçekleştirilmesidir. Çalışmamızda Türkiye için büyük önem taşıyan dış ticaret sistemi kapsamında yer alan gümrük rejimleri ve ilgili rejimlerin uygulamadaki sorunları araştırılmıştır. Gümrük rejimleri, ekonomik etkili ve ekonomik etkili olmayan gümrük rejimleri olarak sınıflandırılmaktadır. Ekonomik etkili gümrük rejimleri; Gümrük Antrepo, Dâhilde İşleme, Gümrük Kontrolü Altında İşleme, Geçici İthalat, Hariçte İşleme; Ekonomik etkili olmayan gümrük rejimleri ise Serbest Dolaşıma Giriş, Transit ve İhracat rejimidir. Araştırmamızda gümrük rejimleri irdelenmiş ve gümrük rejimlerinin uygulanmasında ve işleyişinde karşılaşılan problemler ve bunlara ilişkin çözüm önerileri dış ticaret sektöründeki kişi ve kurumlarla yapılan anket çalışması ile belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Dış Ticaret, Gümrük, Gümrük Rejimleri

EXAMINATION OF PROBLEMS REGARDING TURKEY’S CUSTOMS REGIME

ABSTRACT

Customs regime is the realization of the entry and exit of goods into the Customs Territory of Turkey with the procedures and principles determined by law. In our study, the customs regimes within the scope of the foreign trade system, which is of great importance for Turkey, and the problems in practice of the relevant regimes were investigated. Customs regimes are classified as economically effective and non-economically effective customs regimes. Economically effective customs regimes; Customs Warehouse, Inward Processing, Processing Under Customs Control, Temporary Import, Outward Processing; The customs regimes that are not economically effective are the Free Circulation, Transit and Export regimes. In our research, the customs regimes were examined and the problems encountered in the implementation and operation of the customs regimes and the solutions for them were determined by a survey conducted with individuals and institutions in the foreign trade sector.

Keywords: Foreign Trade, Customs, Customs Regimes

¹ Bu makale çalışması “Türkiye’nin Dış Ticaret Rejimleri ve Yaşanılan Sorunlar” tez çalışmasından türetilmiştir.

² Yüksek Lisans Öğrencisi, Buse Nur Yılmaz, İstanbul Ticaret Üniversitesi, busenuryilmz@gmail.com

³ Dr. Öğr. Üyesi, Muhittin Adıgüzel, İstanbul Ticaret Üniversitesi, madiгуzel@ticaret.edu.tr

1. GİRİŞ

Küreselleşmenin tüm dünyada, sosyal yaşamdan politikaya, ekonomiden kültüre her alanı yeniden şekillendirdiği ve köklü bir değişim ve dönüşüme sebep olduğu bir süreçten geçmekteyiz. Bu kapsamda yoğun bir bütünleşmenin görüldüğü günümüz dünyasında ülkeler küresel değişime ayak uydurmaya çalışmaktadır. Günümüz küresel ekonomisinde ülkelerin kalkınma ve refah düzeyleri iç dinamikler kadar dış dinamiklerce etkilenmekte ve belirlenmektedir. Bu nedenle başta Türkiye olmakla beraber tüm gelişmekte olan ülkelerin, gelişmiş olan ülkelerin teknoloji, yönetim, üretim, yatırım ve finans devi Çok Uluslu Şirketlerin hâkimiyetinde olan küresel ekonomi ve rekabet ortamında başarılı olmaları ve ihracatlarını arttırmaları kalkınmaları açısından büyük önem taşımaktadır (Adıgüzel, 2011:11).

Toplumlar ihtiyaçlarını, mal ve hizmet üreterek ve birbirleriyle ticaretini yaparak karşılamaktadır. Ülkelerin farklı kaynak ve girdi portföyüne sahip olması, farklı mal ve hizmetleri, farklı maliyetlerle üretmelerine neden olmaktadır. Bu durum ülkelerin hammadde, yarı mamul ve nihai mamuller ile çeşitli hizmetlerin ticaretini gerektirmekte ve dış ticaret yapmalarına neden olmaktadır.

Ülkelerin kendi aralarında gerçekleştirdiği mal ve hizmet ticareti 'Dış Ticaret' olarak tanımlanmaktadır. Dış ticaret, ithalat ve ihracat olmak üzere iki kategoride gerçekleştirilmektedir. Ülkelerin dış ticareti gümrük mevzuatları ve sistemleri çerçevesinde yapılmaktadır. Dış ticaret faaliyetlerinin uluslararası ve iç hukuka uygun şekilde yürütülmesinde gümrükler önemli bir işleve sahiptir.

'Dış Ticaret' kavramını içindeki ticaret kavramı, Türk Dil Kurumunca 'kazanç amacıyla yürütülen alım satım etkinliği' şeklinde tanımlanmaktadır. Kısaca, bir bedel karşılığında mal veya hizmetin el değiştirmesi olarak ifade edilebilir. Bu bağlamda 'dış ticaret' kavramını bir ülkede üretilen mal veya hizmetin farklı ülkelere gönderilmesi veya farklı ülkelerde üretilen mal veya hizmetin alınmasıdır.

Teknolojinin ulaştırma ve haberleşme alanlarında gelişmenin, gümrük tarife ve kısıtlamalarının çok taraflı anlaşmalar ile azaltılmasının da etkisiyle uluslararası mal akımı hızlanmış, kısaca dış ticaret oldukça artmıştır (Seyidoğlu, 2011:790)

1980 yılına kadar Türkiye dış ticarete ithal ikameci ve korumacı politikalar izlemekteydi. 1980'den sonrasında başlayan dışa açık ekonomi politikaları ve ihracatı özendirici sanayileşme stratejisi ile dünya ekonomisiyle bütünleşme çabalarına girilmiştir (Seyidoğlu, 2017:16).

Avrupa Birliği (AB) ile 1996'da yürürlüğe giren Gümrük Birliği 1/95 sayılı Ortaklık Konseyi Kararı ve 1995'te yürürlüğe giren Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) Nihai Senedi çerçevesinde DTÖ taahhütlerimiz ve GB Anlaşması dış ticaret politikamızda önemli değişiklikler yaratmıştır (Koban, 2003:3). 1996'da AB ile Gümrük Birliğine dâhil olan Türkiye, AB ile mevzuat uyumlaştırması sürecinde gümrük rejimlerini yeniden oluşturmuş ve çeşitlendirmiştir.

Ülkelerin ekonomik durumuna farklı yönlerden etkisi olan dış ticaretin gerçekleşmesi gümrük rejimleri çerçevesinde olmaktadır. Türkiye'nin dış ticaret sektöründe ve bu bağlamda gümrük rejimlerinde çeşitli sorunlar yaşanabilmekte olup bu sorunların ve çözümlerinin sektörün içinden tespit edilmesi etkin bir dış ticaret sistemine sahip olmamızı ve ülkemiz açısından rekabet gücümüzün artmasına ve verimli kaynak kullanımına katkıda bulunacağı malumdur. Bu çalışmamız bu çerçevede Türkiye'nin gümrük rejimleri ile ilgili sorunların incelenmesi ve çözüm önerilerinin geliştirilmesini amaçlamaktadır. Çalışmanın yöntemi olarak konu ile ilgili literatür ve dış ticaret mevzuatı irdelenmiş ve sektörde farklı gümrük rejimlerinin kapsamı içinde faaliyetleri olan 102 kişi ve kurumla ekteki anket gerçekleştirilmiştir.

Çalışmamızın Birinci bölümünde Türkiye'nin gümrük rejimi irdelenmektedir. İkinci Bölümde Gümrük Rejiminde yaşanan sorunlar ve çözüm önerileri sektörde yapılan anket çalışması çerçevesinde ortaya konulmuştur. Üçüncü Bölümde Sonuç ve Değerlendirme Bölümü yer almaktadır.

2. GÜMRÜK REJİMLERİ

Gümrük Rejimi, Türk Dil Kurumu ‘Rejim’ kelimesini, yönetme, düzenleme biçimi, düzen olarak tanımlamaktadır. Gümrük rejimini ise, konusu ve iktisadi amacına göre dış ticaret işlemine tabi tutulması planlanan ürünlere uygulanacak gümrük süreçlerinin sınıflandırılmaları olarak tanımlanabilir (<https://www.kizilkaya.com.tr/blog/gumruk-rejimi-nedir>).

Gümrük işlemleri, Türkiye Gümrük Bölgesine eşya giriş çıkışını düzenleyen faaliyetlerdir. Bu neticede gümrük idareleri dış ticaret işlemlerinin yasallığını kontrol eden ve denetleyen birimlerdir. Gümrük rejimleri, 4458 sayılı Gümrük Kanunu’nda belirtilen ‘Gümrükçe Onaylanmış İşlem ve Kullanımlar’ başlığı altında düzenlenmiştir Türkiye gümrük bölgesine giriş veya çıkış yapan eşyaların kanunda belirtilen belli süreler içerisinde herhangi bir gümrükçe onaylanmış işlem veya kullanıma tabii olması gerekmektedir. Aksi durumlarda 4458 Sayılı Gümrük Kanunu ve/veya 5607 Sayılı Kaçakçılık Kanunu mevzuatı hükümleri uygulanmaktadır.

Gümrük Kanunu’umuzda belirtilen 8 rejim çalışmamızda irdelenmiştir. Bu rejimler; Gümrük Antrepo Rejimi, Dâhilde İşleme Rejimi, Gümrük Kontrolü Altında İşleme Rejimi, Hariçte İşleme Rejimi, Geçici İthalat Rejimi, Serbest Dolaşıma Giriş Rejimi, Transit Rejimi, İhracat Rejimidir.

2.1.Gümrük Antrepo Rejimi

Gümrük antrepo rejimi, ithalat vergileri ve ticaret politikası önlemlerine tabi tutulmamış ve serbest dolaşıma girmemiş eşyanın, gümrük antrepasına alınması halinde ihracata ilişkin önlemlerden yararlanabilecek serbest dolaşımdaki eşyanın antrepoya konulmasına ilişkin hükümleri düzenlemektedir (Öztürk, 2012:177). Antrepolar ithalatçı firmalara, dış ticaret konu olan eşyaları antrepoya koyup, kısım kısım çekerek tek seferde ödemesi gereken vergilerden kurtulup finans avantajı sağlamaktadır. Antrepolar gümrük sınırları dışında bulunan ve depo işlevi gören yerlerdir bu yüzden antrepoda bulunan eşya üzerinden gümrük vergileri alınmamaktadır (Varol, 2009:11).

Antrepolar genel ve özel olmak üzere iki çeşittir. Uygulamadaki farklılıkları sebebiyle genel antrepoların; (A), (B) ve (F) tipleri, özel antrepoların; (C), (D) ve (E) tipleri bulunmaktadır. Genel antrepolar, herkes tarafından eşya konulabilen; özel antrepolar ise sadece antrepo sahibine ait eşyaların konulabildiği, kullanıcı ve işleticisinin aynı kişi olduğu antrepolardır.

Serbest dolaşımda olmayan eşya için gümrük idarelerince elleçleme faaliyetlerine izin verilmektedir. İhracat bağlı önlemlerden yararlanan tarım ürünlerinin, antrepo rejimine tabi tutulmadan elleçleme işlemlerinden daha ileri aşamada olması şartıyla antrepolarda işlem görmesine, Gümrük Bakanlığınca izin verilebilir (Özışık, 2014:321).

2.2. Dahilde İşleme Rejimi

Dâhilde İşleme Rejimi (DİR), serbest dolaşımda olmayan eşya, Türkiye gümrük bölgesinde işleme faaliyetine tabii olduktan sonra tekrar ihraç edilmek üzere, vergilerin teminata bağlanması koşuluyla gümrük vergileri ve ticaret politikası önlemlerine tabii tutulmaksızın ithal edilmesidir (Gümrük Kanunu, m.108). Dahilde işleme rejimi, ihracatçı firmalara, girdileri gümrük muafiyetiyle küresel piyasa fiyatlarından satın alma avantajı sağlamaktadır ve bu çerçevede ihraç ürünlere küresel piyasalarda rekabet gücü kazandırmayı, ihraç pazarlarını geliştirmeyi ve ihraç ürünlerini çeşitlendirmeyi amaçlamaktadır (Aşar, 2017:24). Aynı zamanda rejim, yerli üreticilerinde ekonomik çıkarlarını gözetmektedir (Nural ve Akçın 1997:23). Dahilde İşleme Rejimi Tebliğinde, dahilde işleme rejimi tedbirleri düzenlenmiştir; Şartlı Muafiyet Sistemi; Dahilde İşleme İzin Belgesi (DİİB) ve Dahilde İşleme İzni (Dİİ) kapsamında, ihraç edilecek ürün için kullanılacak girdilerin, gümrük bölgesinde ticaret politikası önlemlerine tabii olmaksızın vergilerinin teminata bağlanmasıdır. Teminat, ithalat için ne kadar vergi verilmesi gerekiyorsa o kadar olmalıdır ve ürün ihraç edileceğine dair alınan taahhüt sonucunda iade edilmektedir (Argun ve Eroğlu, 2015:65).

Geri Ödeme Sistemi; Dahilde İşleme İzin Belgesi (DİİB) ve Dahilde İşleme İzni (Dİİ) kapsamında, serbest dolaşıma girmiş olan hammadde, yardımcı madde, mamul, yarı mamul ile değişmemiş eşya,

ambalaj ve işletme malzemesinden elde edilen işlem görmüş ürünün ihracatı halinde, bu ürünlerin ithal edildiği sırada alınan verginin (işletme malzemelerinden alınan KDV ve ÖTV hariç) geri ödenmesidir (Dahilde İşleme Rejimi Tebliği, m.11). Geri ödeme Sistemine göre, ithal edilecek eşya için alınan vergiler, aslında nakdi teminat olarak tanımlanabilir (Selen, 2005:196).

2.3. Gümrük Kontrolü Altında İşleme Rejimi

Gümrük Kontrolü Altında İşleme Rejimi (GKAİR) serbest dolaşımda bulunmayan eşyanın, Türkiye Gümrük Bölgesine gümrük vergileri ve ticaret politikası önlemlerinden muaf olmak koşuluyla, niteliği ve durumunu değiştiren işlemlere girmesi ve bu işlemler sonucu ortaya çıkan eşya üzerinden vergilendirilerek serbest dolaşıma sokulmasıdır. Rejimin ekonomik bir anlam taşıyabilmesi için ithal eşya üzerinden alınan vergilerin, işleme faaliyetine girdikten sonra ortaya çıkan eşya üzerinden alınacak vergilerden daha yüksek olmalıdır.

2.4. Geçici İthalat Rejimi

Geçici İthalat Rejimi, serbest dolaşımda olmayan eşyanın ithalat vergilerinden tamamen veya kısmen muaf olarak ve ticaret politikası önlemlerine tabii tutulmaksızın, Gümrük Bölgesi içerisinde kullanılması ve kullanıma bağlı yıpranmalar dışında herhangi bir değişikliğe uğramadan tekrar ihraç edilmesidir. İlgili kanun maddesinde belirtildiği üzere, eşyayı kullanan veya kullandıran kişinin başvurusu üzerine geçici ithal izni verilmekte ve bununla birlikte ayniyet tespitinin yapılmadığı durumlarda rejimden yararlanılabilmesi mümkün olmamaktadır.

Geçici ithalat rejimi, tam muafiyet ve kısmi muafiyet suretiyle olmak üzere iki başlık altında incelenir. Tam Muafiyet Suretiyle Geçici İthalat, ithal eşyalar gümrük vergilerine tabii tutulmamaktadır. Bu kapsamda ithalatına izin verilen eşyalar Bakanlar Kurulu Karar'ında belirtilmiştir. Kısmi Muafiyet Suretiyle Geçici İthalat, eşyaların TGB içerisinde kaldığı her ay itibarıyla %3 vergi alınmaktadır. Söz konusu vergiler her ay alınmakta ve bir aydan daha az süreler tam ay olarak değerlendirilmektedir (Şeker, 2020:192).

2.5. Hariçte İşleme Rejimi

Hariçte İşleme Rejimi, serbest dolaşımda bulunan eşyanın hariçte işleme faaliyetine tabii tutulmak üzere Türkiye Gümrük Bölgesi dışına veya serbest bölgelere geçici olarak ihracı ve bu faaliyetler sonucunda elde edilen eşyanın ithal vergilerinden tam veya kısmen muafiyet suretiyle ve ikili veya çok taraflı ticaret anlaşmaları çerçevesinde bazı işlem görmüş ürünler için konulmuş veya konulacak olan gümrük vergi muafiyeti içeren hükümler saklı kalmak kaydıyla tekrar serbest dolaşıma girmesi olarak tanımlanır.

Hariçte işleme faaliyeti, Gümrük Kanunu madde 108 (a), (b) ve (c) bentlerinde düzenlenen, eşyanın montajı, kurulması veya diğer eşyalar ile birleştirilmesi, eşyanın işlenmesi, yenilenmesi veya düzenli hale getirilmesidir.

2.6. Serbest Dolaşıma Giriş Rejimi

Türkiye Gümrük Bölgesine (TGB) gelen eşyanın serbest dolaşıma girişi, ticaret politikası önlemlerine tabii tutularak, eşyanın ithali için gerekli işlemlerin tamamlanması ve kanunen ödenmesi gereken vergilerin tahsil edilmesi sonucunda gerçekleşir.

Serbest dolaşıma giriş rejimi açısından eşyalar, ithali yasak mallar, ithalatı belli kurum ve kuruluşlar tarafından yapılacak olan mallar, ithalatı izne tabii olan mallar olmak üzere 3 şekilde incelenir. Bu çerçevede ithali yasaklanmış olan ürünler hiçbir şekilde serbest dolaşıma alınmamaktadır. İthalatı izne tabii olan eşyaların, izin verilen kişiler dışında ithal edilmesi veya serbest dolaşıma girmesi söz konusu olmamaktadır (Selen, 2014:69).

Serbest dolaşıma giriş rejimine tabii olan eşyaya, bu rejime ilişkin beyannamenin tescil edildiği tarihte yürürlükte olan vergi oranları uygulanmaktadır. Serbest dolaşıma girişte ödenmesi gereken vergiler, gümrük vergisi, toplu konut fonu, Katma Değer Vergisi (KDV) ve Özel Tüketim Vergisi (ÖTV) dir.

2.7. Transit Rejimi

İthalat vergileri ve ticaret politikası önlemlerine tabi tutulmayan serbest dolaşıma girmemiş eşya ile ihracatla ilgili gümrük işlemleri tamamlanmamış eşyanın TGB içerisinde bir noktadan diğerine taşınması Transit Rejimi altında yapılmaktadır.

Türkiye uluslararası ticaretin geliştirilmesi amacıyla Ortak Transit Sistemine dahil olmuştur. 1995 yılında başlayan müzakereler sonucu 2012’de tam üyeliğini gerçekleştirmiştir. Sistemin amacı, Avrupa Birliği üye ülkeleri ve EFTA ülkeleri arasında, TIR karnesi zorunluluğu olmadan daha az maliyet ve işlemlerle transit işlemlerinin basitleştirilmesini ve hızlandırılmasını sağlamaktır (Yıldız, 2013:29).

2.8. İhracat Rejimi

İhracat rejimini anlayabilmek için öncelikle ihracat nedir bilmek gerekir. İhracat; eşyanın, yabancı ülke veya yabancı ülke statüsündeki yerlere, ödemesi döviz olacak şekilde yapılan satışlardır (Melemen, 2016:81).

İhracat Rejimi, serbest dolaşımdaki eşyanın, ihraç amacıyla Türkiye gümrük bölgesinden dışarı çıkarılmasına ilişkin hükümlerin uygulandığı rejimdir. İhracat, ticaret politikası önlemlerinin uygulanarak, gerektiği durumlarda ihracat vergilerini ödenmesi ve çıkış işlemlerine ilişkin tüm hükümlerin gerçekleştirilmesi sonucu tamamlanır.

Uluslararası ve ikili anlaşmalar, kanun, tüzük ve kararnamelerle konulan yasaklama ve kısıtlama hükümleri saklı kalmak suretiyle her türlü eşyanın Türkiye’den ihraç edilmesi serbesttir (Kaya, 2013:182).

3. LİTERATÜR ARAŞTIRMASI

Çalışma kapsamında yapılan literatür incelemesi sonucunda konu ile ilgili aşağıdaki araştırmalar farklı sorunları ortaya koymuştur.

Sayılgan ve Şenol (2010:40), DİR kapsamında, kamu gelirlerinden vazgeçiliyor olması ve hammadde, mamul, yarı mamul gibi ara malların kolayca ithal ediliyor olması, yerli üreticiyi, taleplerin daralması sebebiyle zora soktuğu şeklinde eleştiriler geldiği belirtilmiştir.

Doğan’a (2016:63) göre; 4458 sayılı Gümrük Kanunu ve 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu incelendiğinde, transit rejimin işleyişinde gerçekleşen bazı durumlarda çok ağır cezai işlemler uygulanmaktadır. Kaçakçılık faaliyetinde asıl avantaj sağlayanın gönderici veya alıcı olduğu açıkça bilinmektedir. Buna rağmen rejim beyanını düzenleyen asıl sorumlu veya antrepo işleticisinin cezalandırılması büyük sorun oluşturmaktadır. Gümrük mevzuatı, taşımacılık kapsamında gerçekleşen sektörün doğasından kaynaklanan hataları kaçakçılık fiilinden ayırt edilebilecek şekilde düzenlenmesi ve kaçakçılıktan asıl fayda sağlayana göre yaptırım uygulanması gerekmektedir.

Uzun’a (2018:100) göre, gümrüklerde yükümlülerin pişmanlık beyanından faydalanabilmeleri, aynı konu kapsamında daha önce aykırılığın tespit edilmemiş olmasına bağlıdır. Gümrük idareleri ‘tespit’ kavramını aynı konu ile ilgili belirlenmiş bir ceza kararı bulunması sebebiyle yükümlülerin pişmanlık beyanını kabul etmemekte ve Gümrük Kanunu 234’üncü madde hükmüne 3 katı para cezası uygulamaktadır. Çalışmada, bu konu ile ilgili Gümrükler Genel Müdürlüğünce daha detaylı ve örnekler içeren bir tasarruf yazısı veya genelge düzenlenmesi gerektiği bununla birlikte ‘tespit’ kavramının neyi ifade ettiğinin daha detaylı açıklanması gerektiği belirtilmiştir.

Aşar (2017:67), çalışmasında, DİR uygulamaları kapsamında, en önemli hususun yerli üreticilerin ekonomik anlamda zarar görmesini engellemek olduğu belirterek. ihracatçıların, yurtiçinde imal edilmiş aynı kalite ve standartlardaki ara malları ithal etmesinin yerli üreticiyi olumsuz etkilediğini ve DİR

kullanan firmaların uluslararası piyasalarda rekabet gücü kazanmasına rağmen bu durum yerli üretici açısından haksız rekabete dönüştüğü görüşünü ifade etmektedir.

Eser ve Polat (2019:458), çalışmalarında, Türkiye'de Motorlu Taşıtlar Vergisinin, Dünya'daki uygulamasından farklı olarak motor büyüklüğüne bağlı olarak alınmasıyla dolaylı yoldan emisyonu hedef alındığını belirtmekte ve geçici ithal edilen kara taşıtlarının bu vergi kapsamının dışında kaldığını belirtmektedir. Son yapılan düzenlemelerle geçici ithalat kapsamında yurda getirilen kara taşıtlarının yurtiçinde kalma süresi 6 aydan iki yıla çıkarılmıştır. Bu düzenlenmenin vergi kaçırmaya neden olabileceği öngörülmüş ve ülkede kaldıkları süre boyunca çevreye verdikleri zararın önemli bir miktar olduğu belirtilmiştir. Sonuç olarak geçici ithalat kapsamında yurda getirilen araçların MTV'ye tabi olmaları gerektiği savunulmuştur.

Takım ve Ersungur (2010:302), ihracata teşvik amaçlı ortaya çıkan Dahilde İşleme Rejiminin istismara açık bir sistem olduğunu belirtmiştir. Hayali ihracat olarak görülen bu sistemin, Türkiye'deki ithalatı ve dış ticaret açığını arttırdığı, üretim ve istihdamı azalttığı bu nedenle sistemin zayıf ve aksayan yönlerin giderilmesinin DİR'e olan güveni arttıracığı savunulmuştur. Ayrıca sistemin daha sağlıklı işleyebilmesi için;

- Arz yetersizliği olan mal ve sektörlerde kullanılması,
- Hali hazırdaki denetim sistemlerinin rejimde aksaklıklara sebep olduğu ve bu mekanizmaların geliştirilerek ithalatta kalite kontrolüne önem verilmesi gerektiğini,
- DİR belgeleri verilirken yüksek katma değer oluşturan sektörler öncelik tanınması gerektiğini,
- Gözetim önlemlerinin yetersiz olduğu, kota ve anti-damping uygulamalarına rağmen Uzakdoğulu ülkelerden gelen malların AB ülkeleri satıcıları sayesinde emsal fiyatların altında ülkeye haksız ve denetimsiz olarak girmekte olduğu ve bunun önlenmesi için gerekli tedbirlerin alınması gerektiğini,
- Dahilde İşleme Rejiminin hem gümrük rejimleri hem de ihracatı teşvik tedbirleri olarak da değerlendirilmekte olduğu, mevzuat karışıklığına sebebiyet verdiği ve Dahilde İşleme Rejiminin amacına uygun şekilde yasal zemin oluşturulması gerektiği savunulmuştur.

Koban ve Keser (2018:377), çalışmalarında, DİR'in uygulamalarının hatalı gerçekleştiği veya uygulamaların kötüye kullanılması ile vergiler açısından sorunlar doğurabileceğini belirtmiştir. Bu sorunlar oluştuğunda devletin karşılaşacağı vergi kayıpları için, Gümrük Kanunu kapsamında para ve usulsüzlük cezaları uygulanmaktadır. Bazı durumlarda ise kaçakçılık eylemlerine neden olduğu belirtilmiş ve bu durumların ortadan kaldırılması için iş süreçlerinin uzman kişiler tarafından yürütülmesi, ithalat ve ihracat faaliyetlerinin titizlikle yapılmasının önem arz ettiğini savunulmuştur.

4. TÜRKİYE GÜMRÜK REJİMLERİNDE YAŞANILAN SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİNİN TESPİT EDİLMESİ

Dış ticaret sistemi içerisinde farklı gümrük rejimleri kapsamında faaliyetleri olan firmalar ve kişilerle Kasım-Aralık 2021 içerisinde yapılan anket sonuçları ilgili gümrük rejimleri bağlamında sınıflandırılmış, belirlenen sorunlar ve varsa önerilen çözüm yöntemleri her bir gümrük rejimi başlığı altında aşağıda verilmiştir. Anketin açık uçlu olması nedeniyle verilen cevaplar, imla ve ifade bozuklukları dışında aslına sadık kalınarak çalışmada yer almıştır. Araştırma çerçevesinde belirlenen sorunlar;

Gümrük Antrepo Rejimi

- Antrepoya alınacak eşya için yapılan beyan, eşyayı görme imkânı olmadan yurt dışından düzenlenen belgelere göre yapılabilmektedir. Belgelerde yazan bilgilere göre beyan edilen eşya ile antrepoya alınan arasında belirgin bir şekilde farklı cinsten eşya olduğunun tespiti halinde, bu eşyalar için Gümrük Kanununun 236. Maddesi cezai hükümleri uygulanabilmektedir. **Çözüm Önerisi:** Antrepo Rejim Beyanından önce, eşyayı görüp tespitini yaparak beyanı mümkün kılan düzenleme yapılması uygun olacaktır.
- Antrepo beyannamesinin, taşıtın antrepoya gelişini takip eden iki iş günü içerisinde tescil edilmesi gerekmektedir, bu süre bazen yeterli olmayabiliyor, evrak eksikliği, çok kalem ve çeşitli eşya olması

- GTİP tespiti vb. nedenlerden dolayı. **Çözüm Önerisi:** Antrepo beyanname süresi 3-4 gün olması makul süredir.
- Antrepoya alınan ürünler ile ilgili daha sonra, elleçleme yapılmak istendiğinde karşılaşılan çok fazla bürokratik işlem vardır. **Çözüm Önerisi:** Elleçleme için standartların belirlenerek (geniş çerçevede) sonrasında bu standartlara göre ilgili müdürlük tarafından kontrol edilmesi ile sürecin hızlandırılması önerilmektedir.
 - 4458 sayılı Gümrük Kanunu 236/5 b fıkrası Eşyanın gümrük antrepo rejimine tabi tutulmasına ilişkin beyanının kontrolü veya muayenesi neticesinde antrepo beyannamesinde beyan edilenden belirgin bir şekilde farklı cinsten eşya olduğunun tahlil, teknik inceleme ve araştırmaya gerek olmaksızın tespiti hâlinde; b) Farklı çıkan eşyanın beyan edilen eşyadan farklı şekilde, ithalinin lisansa, şarta, izne, kısıntıya veya belli kuruluşların vereceği uygunluk veya yeterlilik belgesine tabi olması durumunda farklı çıkan eşyanın gümrüklenmiş değerinin iki katı idari para cezası verilir. **Çözüm Önerisi:** Beyan esaslı iş ve işlemler için eşyanın gümrüklenmiş değerinin iki katı idari para cezası verilmesi suç ve ceza ilkesi uyarınca çok ağır bir cezadır. Cezada indirim gidilmesi uygun olacaktır.
 - Gümrük Yönetmeliği 333. 3. Maddesi kapsamında; ‘eşyanın devri ile gümrük vergileri ile para cezaları da dâhil eşya ile ilgili hukuki sorumluluklar devralana geçer ve antrepo stok kayıtlarında gerekli değişiklikler yapılır. Eşyanın beş iş günü içerisinde gümrükçe onaylanmış yeni bir işlem veya kullanıma tabi tutulmaması durumunda devre konu eşya için devralan tarafından yeni bir antrepo beyannamesi verilir. **Çözüm Önerisi:** Eşyanın beş iş günü içerisinde gümrükçe onaylanmış yeni bir işlem veya kullanıma tabi tutulmaması durumu mevcut ekonomik şartlarda göz önüne alındığında 10 iş günü olarak yenilenmesi uygun olacaktır.
 - Parsiyel yüklemelerde her ithalatçının antrepo beyannamesi tescil edilene kadar aracın boşaltılmaması araç bekleme maliyetleri oluşturmaktadır. **Çözüm Önerisi:** Aracın Yetkilendirilmiş Gümrük Müşaviri veya varsa gümrük memuru tarafından antrepo yetkililerinin huzurunda açılması ve antrepo beyannamelerinin beklenmemesi (gerekirse 2 iş günü içinde açılmayan antrepo beyannameleri için her gün için G.K. 241/1 ceza uygulanması) önerilmektedir.
 - Acele durumlarda yeterli ve doğru GTİP tespiti yapılamadığı olmaktadır. Antrepo beyannamesine beyan edilen GTİP numarası ithalat beyannamesini de bağlamakta ve değiştirilmek istenildiğinde mevzuat ve operasyonel sorunlar yaşanmaktadır. **Çözüm Önerisi:** Antrepo beyannamesinde “GTİP beyanı yapılmaması, sadece eşyanın tanımı beyan edilmesi” önerilmektedir.
 - Parsiyel eşyaların varışında, sayım tutanağının iletilebilmesi için tüm farklı mükelleflere gelen eşyaların, tahliye edilip antrepo beyannamesi verilmesi gerekiyor. Bu durum üretim tedarikinde, işletmelerde aksamalara yol açmaktadır. **Çözüm Önerisi:** Antrepo beyanı veren mükellefin eşyasının o araçtan tahliye edilmesi uygun olabilecektir.
 - Antrepo rejimine tabi eşyaların kap sayıları ne kadarsa, o kap sayısı kadar ithalatı tamamlamak gerekiyor. Eğer düşümlü olarak herhangi bir gümrük rejime bağlanması durumunda, gümrük kanuna göre elleçleme yapılması (kap artırımı) gerekiyor. **Çözüm Önerisi:** Kap sayısı sıfırlandığında, antrepo rejimine tabi eşyaların, sıfırlanana kadar işleme devam edilmesi gerekir. Bu durum hem zaman hem prosedür aşamalarında büyük kolaylık sağlayabilecektir.
 - Araç tahliyesinin gecikmesine binaen sayım tutanaklarının gecikmesi. **Çözüm Önerisi:** Aynı araç ile üretici ihracatçı firmaların parsiyel eşyaları olabilmektedir. Bu nedenle üretici ihracatçı firmaların gecikmemesi adına aracın antrepo varışına istinaden, antrepo beyannamesinin sonradan ibraz edilmesine olanak sağlanılarak, tahliye sürecinin başlatılması, tahliye sonrasında ise en geç iki (2) iş günü içinde tescilli beyannamenin ibrazının zorunlu tutulması çözümü önerilmektedir.
 - Antrepo tiplerindeki ayırım yapılarak Genel/Özel antrepolar kullanım alanı bakımından yeterli bulunmamaktadır. **Çözüm Önerisi:** Antrepoların tek tip olması Yetkilendirilmiş Gümrük Müşavirleri tarafından onay ve kontrol sağlanması işlemleri hızlı ve seçeneği çok olacak şekilde kolaylaştıracaktır.
 - A, C, D ve E tipi gümrük antrepoları, tarım ürünleri lisanslı depoları olarak onaylanabilmektedir. Müşteriler çoğu zaman yoğunluktan dolayı mağdur olabilmektedir. **Çözüm Önerisi:** B,F tipi antrepolar da bu ürünlerin lisanslı deposu olarak onaylanabilir.

- Taşıma aracından henüz indirilmemiş eşyanın GTİP beyanı. **Çözüm Önerisi:** Antrepo rejimi eşyanın gümrüklü sahada depolanmasıdır. Dolayısı ile beyanın bağlayıcı olmaması gerektiği düşünülmektedir.
- Parsiyel araçlarda eşya sahiplerinin tamamının rejim beyanında bulunmasından sonra gümrük işlemlerine başlanması. **Çözüm Önerisi:** TIR üstünde bulunan eşyaların herhangi bir rejim beyanında bulunmadan antrepoya boşaltılması; taşıma araçlarının en verimli şekilde kullanılmasını sağlayacaktır.
- Tamamlayıcı ölçünün beyan edilirken kontrol edilmesinin mümkün olmadığı ve idari para cezalarında kasıt aranmadığı için yurtdışından yapılmış eksik/fazla ya da hatalı yüklemeden dolayı sorumluluk yüklenmektedir. **Çözüm Önerisi:** Sayılabilir ve takip edilebilir olan kap sayısından işlemlerin takip edilmesi ve ondan sorumlu olunması gerekiyor, mahreçten alınacak yazılar uygun ise ceza kesilmemesi sağlanmalıdır.
- Antrepolarda devir işlemlerinde halen yeknesaklık sağlanamamıştır. Hava ve deniz limanlarına bağlı antrepo ve geçici depolama yerlerinde halen mevzuatta olmayan “taahhütname ve dilekçe” gibi evraklar istenmektedir. **Çözüm Önerisi:** Mevzuata uyum sağlanmalıdır.
- Depolama ücretlerinde uygun olanın bulunması. **Çözüm Önerisi:** Farklı Antrepolar ile pazarlık yapılması.
- Eşyaların zarar görmesi. **Çözüm Önerisi:** Kamera sistemi ile takip edilebilir
- Eşyalar beyanname açılmadan boşaltılmıyor. Eşyalardaki hasar ve eksiklik durumunda beyanname düzeltme yapılmak zorunda kalınıyor. Küşat yapılamıyor. **Çözüm Önerisi:** Eşyalar boşaldıktan sonra beyanname verilmesi uygun olacaktır.
- İthalata girmeden en az 1-2 gün, kimyahane gibi diğer işlemlere maruz kalınırsa 1 haftayı zaman kaybı olabiliyor. **Çözüm Önerisi:** Limanlarda, geçici depolamalarda kullanılan özet beyan sistemiyle araçların tahliye edilmesi hızlandıracaktır.
- Sadece araç tahliye edilmesi amacıyla verilen antrepo beyanı aşamasında ciddi derecede bürokrasinin mevcudiyeti, eşyaların Kimya hane analizine tabi tutulmaya çalışılması vb., ithalata geçişteki zaman kaybı nedeniyle müşteriden reklamasyon yemenin vermiş olduğu zarar, ardiye ücretinin artması, kur farkının yükselmesi gibi her türlü olumsuzluk, nihai tüketiciye kadar yansıyan maliyetler oluşturmaktadır.
- Antrepoda elleçleme işlemlerinin zorunlu hale getirilmesi gerekmektedir. **Çözüm Önerisi:** Antrepoya konan her eşya miktar/cins/nevi olarak zorunlu detaylı en azından örnekleme yöntemi yapılarak elleçleme yapılması olası mağduriyetleri en aza indirecektir.

Dâhilde İşleme Rejimi

- Dâhilde İşleme İzni kapsamında (Dİİ) verilen izinlerde yapılacak iş ve işlemler detaylı olarak belirtilmekte, izin sahibinin söz konusu iş ve işlemleri yapmaya yetkin olup olmadığına dair bilgi ve belgeler Kapasite Raporu ibraz edilmekte ayrıca eşyanın çıkışında yapılan işlem için Ekspert Raporu istenmesi firmalara ekstra maliyet getirmektedir. **Çözüm Önerisi:** İzin başvurusunda yapılacak işlemler belirtildiğinden, kapasite raporunda yapılacak işlem tanımlanmış ise ayrıca Ekspert Raporu istenmeyebilir.
- DİR’de en sık yaşanan sorunlardan biri sistemin tamamen elektronik ortama aktarılmasına, dâhilde işleme izin belgelerinin elektronik ortamda verilmesine ve takip edilmesine rağmen bazı evrakların hala manuel kaşe imzalı ya da gümrük mühürlü olarak istenmesidir. **Çözüm Önerisi:** Hem süreçlerin hızlanması hem de kâğıt israfının ortadan kaldırılmasına yardımcı olmak adına aynıyat tutanağı, TEV makbuzu, SGK tahakkukları gibi evrakların basılı olarak istenmemesi, her aşamanın elektronik sistemden kontrol edilmesi.
- Dâhilde işleme rejimi kapsamında verilen sürelerin sektörel bazda yetersiz olması. **Çözüm Önerisi:** Hem pandemi hem de çok değişken kur dalgalanmalarının ihracatı olumsuz etkilemesi göz önünde bulundurularak süreler uzatılmalıdır.
- Dâhili işlemi neticelendirdikten sonra, yani (dâhili işlem dâhilinde getirilen ara mamullerin mamul hale getirilip gönderilmesi) taahhüt kapama işlemlerindeki, ilgili müdürlük tarafından talep edilen çok sayıdaki ilave evrak istemi ve kapamanın gecikmesi. **Çözüm Önerisi:** İlgili bürokrasini azaltması

ve nizam dışı iş yapanlar sebebinden, işini doğru yapanların işlerinin aksamaması. Bununla ilgili de dâhili işlem yapanlar periyodik olarak daha sık denetlenebilir.

- Dâhilde işleme rejimi kapsamında 2006/12 tebliğ kapsamının genişletilmesi. **Çözüm Önerisi:** 2006/12 tebliğ kapsamında değişiklik gerçekleştirilmesi uygun olacaktır.
- Dâhilde işleme kapsamında gerçekleştirilen ayniyat şartının sadece OKS ve YYS sahibi firmaların dışında belirli bir performansa sahip firmalar için uygulanmaması. **Çözüm Önerisi:** Belirli bir performansa sahip firmalar için uygulanması.
- DİR her ne kadar ihracatı teşvik amaçlı olsa da İthalata bağlılığı büyüten bir sistemdir. **Çözüm Önerisi:** DİR sisteminin bu açıdan irdelenmesi ve gerekli düzenlemelerin yapılması uygun olacaktır.
- Dİİ sürelerinin az olması. **Çözüm Önerisi:** DİİB alacak kapasitede olmayan firmaların Dİİ alırken mevzuatta belirtilmiş sürelerin uzatılması uygun olacaktır.
- Revize edilmesi gerektiği durumlarda yaşanan gecikmeler. **Çözüm Önerisi:** Dâhilde işleme izin belgeleri ithal ve ihraç edilecek eşyaların içerikleri/kompozisyonları beyan edilmek suretiyle kalem oluşturulmaktadır. Aynı GTİP numaralı eşya da olsa içeriği değişen eşyanın yenilenmek suretiyle yeni kalem oluşturulması ve ilgili uzman tarafından onay süreci yaklaşık 2 ila 5 gün zaman kaybı yaratmaktadır. Zaman kaybının önlenmesi adına Belge süresi içerisinde yapılacak benzeri revizelerin (Kapasite raporunda yer alan eşya olması kaydıyla) mükellef ve onun adına yetkilendirilen kişi tarafından revize yapılması ve onaylanması ihracatçı üreticiye destek sağlayacaktır.
- Dahilde işleme kapsamında ithal edilen ürünlerin şartlı muafiyet kapsamı yapılan ithalatlarda ÖTV tahsili ve ticaret politikalarının uygulanması firmalar açısından engel olarak görülmektedir. **Çözüm Önerisi:** Özel vergi muafiyeti ve avantajları ile dâhilde işleme teşviği artırılabilir.
- Kullanım alanı ülke bazında genişletilmelidir. **Çözüm Önerisi:** Üçüncü ülke menşeli eşyadan elde edilen işlem görmüş ürünün menşe ispat belgeleri eşliğinde Avrupa Topluluğuna üye ülkelere gönderilerek geri ödeme sisteminden yararlandırılmaları sağlanabilir.
- Rejimin uygulanmasında karşılaşılan sorunların çözümü için nitelikli memurların az olması. **Çözüm Önerisi:** Dahilde İşleme Rejimi (DİR) döviz kazandırıcı faaliyet olduğundan uygulamada basitlik ve hız önemlidir. Özellikle belge kapatmalarında süreç yavaş ve sorunlu olarak ilerlemektedir. Mevzuatı kastını aşan şekilde uygulamak yerine süreci hızlandıracak şekilde uygulanması önem arz etmektedir.
- DİR beyannamelerin sonradan kontrollerde uygulanan yüksek cezalar nedeniyle, ihracatçılar mağdur olabilmektedir. **Çözüm Önerisi:** İhraç edilmek üzere yurtiçinde üretilen mamullerde girdi olarak kullanılan ithal eşyaya ait ceza durumlarının; rejim tamamlandığı takdirde uygulanmaması ihracatçıları rahatlatılabilecektir.
- Verilen izin sürelerinde keyfilik. **Çözüm Önerisi:** ilk 6 aylık sürenin herkese verilmesi sağlanmalıdır.
- Yüksek oranda fire çıkması. **Çözüm Önerisi:** Etkin üretim planlaması yapılmalıdır.
- Öncelikle İhracat kolaylaştırmak maliyet düşürmek için sağlanan bu rejim kötü niyetli kullanım sebebiyle gümrük idaresi genel bakışı bu rejim beyannamelerinde hep negatif ve zorlayıcıdır. **Çözüm Önerisi:** İdarelerin yetkisi daha düşük seviyede tutulup kötü niyetli kişilerin ayrımının daha sağlıklı yapılması gereklidir.
- Dâhilde işleme rejimi, teşvik kapatma işlemleri etkin ve verimli değildir. Zaman kaybı yaratmakta ve karışıklıklar içermektedir. **Çözüm Önerisi:** Özel kullanıcı kodu ve şifre ile birliğe bağlanarak düşümlerin kapasite raporuna gerek kalmaksızın daha basit halde yapılıp kapatma işlemleri tamamlanabilir.

Gümrük Kontrolü Altında İşleme Rejimi

Çok kullanılan bir rejim olmadığından yeni gümrük kanunu taslağında yer almamaktadır. Yeni Gümrük Kanunu taslağında olmaması rejimin işlevsel olmadığı anlamına gelmektedir.

- Gümrük kontrolü altında işleme rejimine tabi tutulan eşyanın işlenmesi sırasında ortaya çıkan ekonomik değeri haiz işleme faaliyeti sonucunda elde edilen işlem görmüş asıl ürün dışında zorunlu olarak elde edilen ürünlerle ilgili, sorumluluk ihmal edilebilmektedir. **Çözüm Önerisi:** Herhangi bir

olumsuz durumla karşılaşılmasını önlemek için işleme faaliyeti sonucunda elde edilen ürünün, tasfiyeye edilmesi, ihraç edilmesi, serbest dolaşıma giriş rejimine tabi tutulması, mahrece iade edilmesi ya da imha edilmesi gerekir.

- Teminat miktarının yüksektir. **Çözüm Önerisi:** %20 yerine daha düşük bir oranda teminat oranının uygulanmasıdır.
- Gümrük idareleri tarafından sık uygulanan işlemler arasında yer almamaktadır. **Çözüm Önerisi:** Kullanım alanı tarife bazında çeşitlendirilirse uygulama genişleyebilir.
- Rejim izni alınması hususunda sorunlar yaşanabilmektedir. **Çözüm Önerisi:** Sanayicilerin bu rejimi kullanabilmeleri için gerekli bilgilendirme yapılmalı ve teşvik edici tedbirlerin alınması faydalı olacaktır.
- Kullanım alanı genişletilmelidir. **Çözüm Önerisi:** Rejime özendirici vergi avantajları olmasına rağmen, kullanım alanı ve özendiricilik açısından ürünlere özel detaylı çeşitlendirmeler yapılabilir.

Geçici İthalat Rejimi

- Geçici ithaline izin verilen eşya, rejim altında kaldığı süre içinde giriş ayniyetine ve tahsis amacına uygun olarak tahsis edildiği yerde kullanılmak zorundadır. Gümrük idareleri rejim süresi içerisinde değişik aralıklarla eşyanın tahsis yerinde, tahsis amacına uygun olarak kullanılıp kullanılmadığını denetleme hakkına sahiptir. Tahsis amacı dışında kullanılmayacağı izin hak sahibi tarafından bilinmeli ve kesinlikle ihmal edilmemelidir. **Çözüm Önerisi:** Rejim ihlalini önlemek cezai işlemle karşılaşmamak için müşavir firmalar tarafından izin hak sahibi ve kullanıcı yeterince bilgilendirilmeli ve bu konuda hatırlatmalar yapılmalıdır.
- Antrepolar arası sevkte, teminatlı araç ve memur ücretinin yüksek olması. **Çözüm Önerisi:** Devlet tarafından, özellikle sevk noktasında alınan ücretlerin düzeltilmesi ki daha avantajlı bir antrepo kullanma fiyatı oluştuğu zaman, sevk noktasında elastikiyet kazanabilme söz konusu olacaktır.
- Geçici ithalat rejimi için yurtdışı kalma süresi azami 24 aydır. **Çözüm Önerisi:** Sürenin 36 ay olarak uzatılması uygun olacaktır.
- Kısmi muafiyet kapsamında her ay alınması gereken %3 vergi tutarı %1 olarak düşürülmesi uygun olacaktır. Bu indirim finansal maliyetleri düşüreceği gibi yüksek teknoloji makinelerin yurda girişini hızlandıracaktır.
- İzin süresinin onaylayan gümrük memurları tarafından belirlenmesi sıkıntılar doğurmaktadır. Örneğin kısmi muafiyeti kabul ederseniz 12 ay süre verilmekte ancak tam muafiyet istenildiğinde hakkınız olan süreyi dahi vermeme yoluna gidilebilmektedir. **Çözüm Önerisi:** Süre hususunda gümrük memurlarının inisiyatifini ortadan kaldırılması ve tebliğ maddelerine göre girilen sürelerin otomatik onaylanması veya alternatif bir çözüm üretilmesi gereklidir.
- İzin veren gümrük memurlarının yapılacak işin mahiyeti hakkında hüküm verebilmesi ve tam muafiyet izni gereken işlemler de bile kısmi muafiyet ile izin vermeye zorlamaları. **Çözüm Önerisi:** Başta eğitim ve gerçek denetimler olmak üzere mükellefin tanım ve taleplerine uymak ve sonradan takip sistemini etkin kullanılması sağlanmalıdır.
- Kısmi muafiyet kapsamında geçici ithali yapılan eşyaların, tekrar geldiği ülkeye ihracatında, eşyaların ayniyet tespiti firmaların kendi bünyesinde muayene memur refakati ile gerçekleşiyor. **Çözüm Önerisi:** İlgili eşyanın işlem gördüğü gümrük müdürlüğüne, video kayıt ve görüntü yöntemiyle yazılı müracaat edip, ayniyetini gerçekleştirilmesi daha hızlı ve kolay olacaktır.
- Gümrük idareleri izni verirken mükellefleri art niyetli gibi görmesi. **Çözüm Önerisi:** Gümrük Kanunu müstakil bir kanun olup gerek dâhilde işleme gerek geçici ithalat rejiminde eşyayı teminat vermek suretiyle belirli bir süre ithal edilmesine olanak sağlamaktadır. Bunun yanı sıra ayniyat tespiti de mümkündür. Konu rejimlerde asıl amaç, ihracatçımızın diğer ülkelerdeki rakiplerine göre avantajlı duruma gelmesi, daha az maliyetle üretim yaparak daha fazla rekabet gücü elde etmesine imkân tanımadır. Söz konusu Rejimlerin ihlali durumunda gerek usulsüzlük cezası için Gümrük Kanununun 241. Maddesi gerek vergi kaydının önüne geçmek üzere Gümrük Kanunu 238. Maddesine istinaden cezai durumlar uygulanmaktadır. Belli bir süre, teminat, ayniyet ve cezai durumlar açıkça gösterilmiştir. Gümrük Memuru ve idare amirlerinin mükellefleri art niyetli görmesine gerek olmadan Tek Pencere Sisteminde gerekli izinleri vermesinin uygun olacağı değerlendirilmektedir.

- Geçici ithalatın belirli bir süre sonra yurt dışı edilmesi şartı nedeniyle prosedür detayları işlemlerin hızını kesmekte ve kullanım alanını daraltmaktadır. **Çözüm Önerisi:** Ekspertiz raporları elektronik ortamdan onaylanıp, kolaylaştırıcı hale gelmelidir.
- 15481 BKK ile gelen eşyalar için esneme payı genişletilmelidir. **Çözüm Önerisi:** Çifte vatandaşlarımızın kolaylıkla yurtdışından araç getirebilmeleri kapsamında ikametgâh ve mevcut kanun durumunda (öğretim/çalışma şartı gibi.) maddelerin genişletilmesi, ülkemizdeki araç tedarik ve otomotiv piyasası için ekonomik canlılık, personel istihdamı gibi olumlu sonuçları olabilecektir
- Tamir amaçlı geçici ithalatlarda kapasite raporu aranması. İşlem bitiminde ekspertiz raporu talep edilmesi. **Çözüm Önerisi:** Yurt dışından getirilen bir eşya tamir edilip döviz kazandırılıyorsa, bu tamirat işlemlerinin teşvik edilmesi lazımdır. Özellikle Geçici İthalat Rejiminde vergiden muafiyet sağlanmalıdır. Kıymeti çok yüksek makinaların Geçici İthalat Vergileri rejim sonunda geri alınmak üzere ödense de ciddi bir maliyete sebep olmaktadır.
- Geçici İthal edilen eşya, başka bir eşyaya montaj yapılmak suretiyle ihraç edildiği durumlarda ekspertiz raporu şartı aranmamalı, ayniyet tespiti için gümrüklü sahada eşya bekletilmemelidir. Rejimin hızlı ve güvenilir uygulanması için kolaylıklar sağlanmalıdır.
- Kısmi muafiyette alınan aylık %3'lük vergi oranının çok yüksek olması. **Çözüm Önerisi:** Kıymete göre kademeli olarak %1 lere kadar çekilmelidir.
- Antrepolara teslim edilen geçici ithalat eşyalarının teminatlarının iade edilmemesi. **Çözüm Önerisi:** Gümrük denetimi altındaki antrepolara teslim edilen eşyanın sorumluluğu da antrepodadır ve antreponun teminatı altındadır, teminat çözümlenmelidir.
- Uzun ithalat süresi. **Çözüm Önerisi:** ürünlerden gelmeden önce ithalat alt yapısı oluşturulması yönünde mevzuat düzenlemesi yapılmalıdır.
- İhracat esnasında ayniyat tespiti. **Çözüm Önerisi:** Gümrükçüye detaylı bilgi ve numune verilmelidir.
- Gerekli muafiyet kullanımlarında idarenin inisiyatifine bırakılmadan daha belirgin ve hakkaniyetli kullanım sağlanmalıdır. **Çözüm Önerisi:** Muafiyet sınırlarının kesin ve belirgin olmalıdır.
- Geçici ithalat kapsamı yasaklı ülkeler ile ticaret imkânsız durumdadır. **Çözüm Önerisi:** Ülke güvenliği koşulları sağlandıktan sonra, sıkılaştırılmış denetimler ile günümüz ticaretinde yasaklı ülke statüsü bulunmaması gerekmektedir. Ticaret akışı için önem arz etmektedir.

Hariçte İşleme Rejimi

- Tamir amaçlı Hariçte İşleme İznini verilebilmesi için eşyanın tamir edilebilir durumda olduğunu tespiti için yetkili servis raporu ya da Sanayi Odası -Ticaret Odası Ekspertiz Raporu firmalara ek maliyet getirmektedir. **Çözüm Önerisi:** Gümrük çıkış işlemleri esnasında yapılacak tespitle veya daha ekonomik olacak bir yöntem ile ek maliyet olması engellenebilecektir.
- Hariçte işleme rejimi kapsamında firma yurtdışında işleme faaliyeti gerçekleştirmek istediğinde gümrük idaresinin bakanlığa yönlendirerek belge alınması, bakanlığın da gümrük idaresine yönlendirerek izin alınması şeklinde yönlendirme yapması ve çözüm üretilmemesi firmaları çıkmazda bırakmaktadır. **Çözüm Önerisi:** Dâhilde işleme rejiminde olduğu gibi (2006/12-14.madde) üretim ve işçilik şekilleri ayrılıp, belge verilecekler ile izin verilecekler ayrımı yapılmalı ve yayımlanmalıdır.
- Ürün ağacı oluştururken çeşitli muvazaaların olması. **Çözüm Önerisi:** TSE tarafından en azından beynelmilel ürünler için güncel uygun ürün ağaçları belirlenmesi ve bunun sıklıkla güncellenmesi yapılmalıdır.
- Hariçte işleme rejimi kapsamında gerçekleştirilecek eşyalara ait GTİP listesi kısıtlıdır. **Çözüm Önerisi:** Hariçte işleme rejimi kapsamında gerçekleştirilecek eşyalara ait GTİP listesinin genişletilmesi uygun olacaktır.
- Hariçte işleme kapsamında yurt dışında eşyanın kalma süresi 12 aydır. **Çözüm Önerisi:** Sürenin ek süre hariç 24 ay olması uygun olacaktır.
- Tamir amacıyla geçici ihraç edilen eşya, tamiratın garanti nedeniyle sözleşmeye bağlı olarak veya kanuni bir yükümlülüğe dayanarak ya da bir imalat hatası nedeniyle, bedelsiz yapıldığının kanıtlanması halinde, serbest dolaşıma ithalat vergilerinden tam muaf olarak girer hükmü amirdir. Çoğu zaman ibareler ve gösterilen kanıtlar, evraklar vs. gerekli prosedürleri arttırması nedeni ile çok zaman kaybı yaşanmaktadır. **Çözüm Önerisi:** Kriterlerin çok detaylı olmadan, şüpheli işlem

uyandırmaması şartı ile ticaret odaları arasında elektronik onay sistemi ile kanıtların geçerli sayılması büyük yarar sağlayacaktır.

- İzin alınma süreçlerinde yaşanan mevzuat sorunları. **Çözüm Önerisi:** Mevzuat uygulaması ve vergilendirmelerin önündeki zorluklar kaldırılmalı, işlemler daha basit hale getirilmelidir.
- Garanti kapsamında yapılan değişimlerde yeni eşyanın vergiye tabi olması. **Çözüm Önerisi:** Arızalı olduğu eksperler tarafından tespit edilen eşyanın ayniyatına göre aynı model ve tipteki eşyanın vergisiz ithalatına izin verilmesi gerekir.
- Üretim yaptırılacak ülke bulunması. **Çözüm Önerisi:** Komşu ülkelere odaklanılmalıdır.
- İthalatın gerçekleşmemesi durumunda şüpheli yaklaşım işlemleri zor hale getirmektedir. **Çözüm Önerisi:** Gümrük personeli olarak bilirkişi kurumu oluşturulması işlemlerin hızlı ve kanuna uygun yürütülmesi için uygun olacaktır.

Serbest Dolaşıma Giriş Rejimi

- Serbest Dolaşıma Giriş Rejimine tabi tutulacak eşyanın Gümrük Kimyagerliğinde tahlile tabi eşya olması durumunda Beyandan önce tahlil yapılması mümkün olmadığından eşyanın tahlil sonucuna göre farklı bir eşya çıkması vergi farkı ve rejim ihlaline sebep olabilmektedir. **Çözüm Önerisi:** Eşyanın serbest dolaşıma giriş beyanından önce Kimyagerliğe sevk edilmesi mümkün olabilmelidir.
- Yüksek orandaki vergiler ve KDV matrahı alırken gümrük vergilerinin bu matraha eklenmesi. **Çözüm Önerisi:** En azından gümrük vergilerinin KDV matrahına eklenmemesi ve bu şekilde verginin vergisinin alınmaması sağlanmalıdır.
- Vadeli akreditif; mal mukabili ve vadeli akreditifte %3 Kaynak Kullanımı Destekleme Fonu (KKDF) uygulanmaktadır. **Çözüm Önerisi:** KKDF'nin serbest dolaşıma giriş rejiminde kaldırılması uygun olacaktır.
- Bazı ürün grubu eşyalar için serbest dolaşıma giriş rejiminde ihtisas gümrüğü uygulaması gerçekleştirilmektedir. **Çözüm Önerisi:** İhtisas gümrüğü uygulamasının kaldırılması uygun olacaktır.
- Sarı hat ve Kırmızı hat işlem süreleri. **Çözüm Önerisi:** Personel adedi yükseltilmeli ve süreçler hızlandırılmalıdır.
- Özellikle limanlar ve geçici depolarda operasyon bekleme süreleri sonucunda yüksek ardiye bedelleri oluşmaktadır. **Çözüm Önerisi:** İhracat departmanları gibi vardiyalı çalışma saatleri ile tüm günün kullanılabilmesi adına bir düzenleme yapıp isteyen her firma için bedeli karşılığında mesai hizmeti verilmesi sağlanmalıdır.
- Sunulan izin kapsamının dar olması.
- İthalat rejim kararlarına göre, yıl içerisinde Ticaret Bakanlığı tarafından birçok eşyanın vergi oranı değişmektedir. Bu durum, SDG beyannamelerinde eksik vergilendirmeye sebep olup, mükelleflere cezai durum oluşturmaktadır. **Çözüm Önerisi:** Ticaret Bakanlığı yıl bitmeden, bir sonraki sene için vergi oranları duyurmalıdır. Bakanlığa bütünleşmiş/entegre tüm sistemlerde, yılbaşından itibaren güncel hale getirilmesi, mükellefleri ve gümrük müşavirlerini önemli ölçüde yükten kurtarmış olacaktır.
- Limanlarda yaşanan ardiye, mesai vs. gibi masraflar ekonomik açıdan yük oluşturmaktadır. **Çözüm Önerisi:** Konteynerler için freetime zaman dilimi zorunlu olarak genişletilmeli limanlar için sabit giriş ücreti TL bazında hesaplanmalıdır.
- Mevzuat uygulamalarında birlik sağlanamadığından ve gümrük memurlarının mesleki bilgilerinin farklı olmasından dolayı gecikmeler ve vergi cezalarıyla karşılaşmaktadır.
- İdari para cezalarında kasit aranmadığı için yurtdışının yapmış olduğu eksik fazla ya da hatalı yüklemelerden dolayı sorumlu tutuluyoruz. **Çözüm Önerisi:** Mahreç yazılarına göre işlem yapılması uygun olacaktır.
- Gümrük tarifesinde milli açılım ve istatistik hanelerine göre çok büyük vergi ve izin farklılıklarının olması. **Çözüm Önerisi:** Bu farklılıkların ortadan kaldırılması gerekmektedir.
- Gümrük vergilerinin net olarak belirlenmediği, istisna aldığınızda gümrük vergisi olmadığı için muafiyet kabul edilmezken, söz konusu ceza kesmek olduğunda devlet adına tahsil edilen tüm tahakkuklardan ceza yazılması sorunu vardır. KDV'de matrahtan sorumlu olduğumuz, geri alınabilir bir vergi olduğu için KDV'den esasında olmaması gerekmektedir. **Çözüm Önerisi:**

Gümrük vergilerinin esasında net olduğu, gümrük vergisi ve ilave gümrük vergisi dışındaki kamu adına tahsilatların cezalarının da kendi kanun ya da yönetmeliklerinde belirtilmiş olması ya da olduğu şekilde ceza yazılması uygun olacaktır.

- Uzun ithalat süreleri ve lokal masrafların yarattığı maliyet artışları. **Çözüm Önerisi:** İthalatta, ön araştırma ve ithalat alt yapısının verimli ve etkin yapılandırılması.
- GTİP ve Vergilendirme konularında görüş ayrılıkları sorun olmaktadır. **Çözüm Önerisi:** Ceza sisteminden öteye daha yol gösterici olan bir sistem oluşturulmalıdır.
- Bağlayıcı Tarife Bilgisi (BTB) yol gösterici olup baz alındığında daha sonra iptal edilip Ceza işlem uygulanması ve Avrupa BTB, isteğe göre kabul edilip edilmemektedir. Ceza söz konusu ise varsa BTB kabul görürken mükellefin lehine ise kabul görmüyor. **Çözüm Önerisi:** Geriye doğru verilen yanlış BTB'ler için ceza işlem yapılmayıp vergi farklarını talebi uygun olacaktır.
- SDGR ticaret politikası önlemlerinin tamamının uygulandığı bir rejimdir. doğal olarak çok sayıda problem ile karşılaşmaktadır. Prosedürlerin problemleri çözücü şekilde oluşturulması ve uygulanması gerekmektedir.
- Kanun ve yönetmelik hususunda denetim kurumlarının farklı yorumlarda bulunması sorunlara neden olmaktadır. **Çözüm Önerisi:** Kanun, Yönetmelik, Tebliğ ihtilaflarında merkez yönetim tarafından online karar verme mekanizması oluşturulmalıdır.

Transit Rejimi

- İhtisas Gümrüğü uygulamasına tabi eşyanın taşıma zorunluluğu nedeni ile geldiği gümrükten işlem yapma imkanı olmaması sebebi ile malın İhtisas Gümrüğüne, Transit Rejimine tabi olarak taşınması teminatlı araç ile yapıldığından firmalara ilave maliyet getirmektedir. **Çözüm Önerisi:** Bu tür transit taşımalarda müsait olması durumunda teminatlı araç kullanmadan memur refakati ile firmanın varsa kendi aracı ile eşyanın bir gümrükten diğer gümrüğe taşınmasına olanak sağlanabilmelidir.
- Gümrüklü sahalar arası sevk sırasında oluşan yüksek maliyetler. **Çözüm Önerisi:** İlgili harç bedellerinin düşürülmesi uygun olacaktır.
- Bir iç gümrükten bir iç gümrüğü süre sınırlaması vardır. **Çözüm Önerisi:** Süre sınırlamasının artırılması uygun olacaktır.
- İhracat transit rejimi kapsamında bir iç gümrük idaresinden bir iç gümrük idaresine transit refakat belgesi eşliğinde gönderilmektedir. **Çözüm Önerisi:** Yavru beyanname ile gönderilmesi uygun olacaktır.
- TR beyannamelerinde düzeltme yapılamaması. **Çözüm Önerisi:** SDG Beyannamelerinde olduğu gibi sonradan düzeltme yapılabilmesi kararı alınmalıdır.
- Aynı gümrük içerisinde yurt dışı transit işlemi olan beyannamelerde teminat alınması. **Çözüm Önerisi:** Alınmaması için gerekli düzenlemelerin yapılması uygun olacaktır.
- Hareket ve Varış gümrük idareleri arasında yaşanan sistemsel sorunlar ciddi problemler yaratmaktadır. **Çözüm Önerisi:** Ara merkez kontrol noktaları ile online plaka sistemi ile kontrolün hızlıca sağlanabilmesi günümüz teknolojisinde mümkün bulunmaktadır.
- Transit eşya eğer uluslararası taşımacılık kapsamında ise gümrük muayenelerinde zaman kaybı yaşanılmaktadır. **Çözüm Önerisi:** Uluslararası Transit Rejiminde taşımacılık yapan firma ve eşyalara kolaylık gösterilmesi, güzergâh kullanımında ülkemizin tercih edilmesine katkı sağlayacaktır.
- Transit Rejimi sınır kapısı ile iç gümrükler arasında gerçekleştiği durumlarda, uygulana gümrük denetimlerinin azaltılması süre kaybını önleyecektir. Eşyanın varış gümrüğünde idare tarafından gerekli kontrol ve denetimleri zaten yapılmaktadır.
- Kısa transit süresi ve cezalar. **Çözüm Önerisi:** Araç takip sistemi ile daha etkin hale getirilebilir.
- Transit rejiminde gümrükler çok yüksek derecede “kırmızı hat fiziki muayene kuralı” uygulamaktadırlar, risk esaslı gümrük sistemleri transit beyanlarını sarı veya kırmızı hat olarak **otomatik** atamaktadır. Ancak gümrükler bu kurala uymamakta ve **sarı** evrak muayenesi çıkan Transit yüklerinde **kırmızı** muayeneye sevk etmektedir, bu da firmaları zaman ve maliyet olarak olumsuz etkilemektedir. **Çözüm Önerisi:** Gümrüklerin risk esaslı bu uygulamanın vermiş olduğu sarı/kırmızı kriterlerine uyararak beyannameleri bu doğrultuda kapatması çok daha sağlıklı olacaktır, aksi halde bu uygulamanın bir anlamı kalmamaktadır.

İhracat Rejimi

- Mikro İhracat kapsamında hızlı kargo ile gönderilen eşyanın miktar ve kıymet açısından tutarının yüksek olması, mikro ihracatın amacına uygun kullanılmama ihtimali ve mikro ihracat kapsamında çıkışı yapılan eşyanın herhangi bir nedenle geri geldiğinde gümrükte yaşanan problemler. **Çözüm Önerisi:** Mikro ihracata konu eşyanın kıymet ve ağırlık olarak kontrol edilmesi, düzenlenen elektronik beyannamenin eşyanın geri gelmesi durumunda referans olarak görülmesi uygun olur.
- KDV iadesinin, diğer kamu borçlarına mahsup edilmesi veya iadesinde yaşanan uzun süreç ve işlemi yapan memura göre sürecin farklılaşması söz konusu olmaktadır. **Çözüm Önerisi:** İade sürecindeki işlemlerin belli bir standarda bağlanması ve iade sürecinin kolaylaşması sağlanmalıdır.
- Döviz hesaplarının fiili ihracatı gerçekleştirilen işlemlere ilişkin ihracat bedellerinin yurda getirilme süresi fiili ihraç tarihinden itibaren 180 günü geçemez. **Çözüm Önerisi:** 180 gün şartının kaldırılması uygun olacaktır.
- İhracat geri gelen eşya süresi 3 yıldır. **Çözüm Önerisi:** Sürenin piyasa şartları gözetilerek 4 yıl olarak vergiden muaf tutulması uygun olacaktır.
- Onaylanmış Kişi Statü Belgesi (OKSB) ve Yetkilendirilmiş Yükümlü Statüsü (YYS) firmalarının kâğıtsız beyanname ile mavi hat ve yeşil hat statü sahibi olması işlemlerin tamamlanması açısından çok önem arz etmektedir. Bu uygulama diğer ihraç eşyası sahiplerine tanınmamıştır. **Çözüm Önerisi:** Tüm ihracatçılara ihraç eşyasının gümrükleme aşamasında gümrük işlemlerinin kolaylaştırılması yönetmeliği maddelerine dâhil edilip, prosedüre takılmadan hızlı ihracat sağlanabilir.
- İhracat işlemlerinde yanlış beyan yapıldığı durumlarda, beyannamenin düzeltilmesi için uygulanan mevzuat süreyi çok uzatmakta ve eşyaların tesliminde zaman kaybı yaşanmaktadır. **Çözüm Önerisi:** İhracat işlemleri döviz kazandırıcı faaliyet olduğundan, gümrük uygulamalarının basit ve hızlıca yapılması gerekmektedir. Bu konuda iyileştirici çalışmalar hayata geçirilmelidir.
- Evrak hazırlama ve gönderimi. **Çözüm Önerisi:** İhracat işlemlerinde kullanılan tüm evrakın elektronik ortamda düzenlenerek sistemsiz kontrolün yapılması işlemleri hızlı yapılmasını sağlayacaktır.
- İhracat sayılan teslimlerin günümüz ticaretini karşılayamaması. **Çözüm Önerisi:** Değişen şartlara göre mevzuatın güncellenmesi, eşyanın fiilen yurtdışına çıkma şartının belli sektörlerden istenmemesi uygun olacaktır.
- Yeni pazarların ve müşterilerin oluşturulması. **Çözüm Önerisi:** Fuarlara katılım ve etkili pazarlama faaliyetleri artırılmalıdır.
- İhracat işlemlerinde damga pulu tahsilatı yapılmadan limandan araç çıkışına onay verilmemektedir. İhraç yükleri beklemekte, iş akışı sektöre uğramaktadır. **Çözüm Önerisi:** Araçların TR fiili çıkışına kadar sınır gümrük kapılarından geçiş yapana kadar bu süreç genişletilmelidir.

Türkiye Dış Ticaret Sistemi

- En büyük sorunların, çoğu işlem ile ilgili standartların yetersiz olması ve ilgili süreçlerin uzaması ve bunun sonucunda oluşan ek, gereksiz maliyetler ve yine bunun sonucunda oluşan iş aksaklıkları söz konusudur. **Çözüm Önerisi:** Her noktada bahsettiğimiz gibi işlemlerin standardize edilmesi, kişi inisiyatiflerinin azaltılması ve kontrol sürecini genele yayarak, nizami ve gayrinizami işler yapanların aynı muameleye tabi tutulmaması sağlanmalıdır.
- Devlet desteklerinin gerekli alanlarda artırılması. **Çözüm Önerisi:** Devlet desteklerinin artırılması uygun olacaktır.
- İhracat Müşavirliklerinin bilgilendirmesi yetersizdir. **Çözüm Önerisi:** İhracat Müşavirliklerinin ihracat pazar bilgilendirmesinin daha detaylı yapılması uygun olacaktır.
- Yeni bir proje geliştirildiğinde uygulamaya geçiş sürecinde yaşanan sorunlar. **Çözüm Önerisi:** Kanun uygulayıcılarının mevzuatı uygularken katı davranmayarak, işlemin niteliği ve sağlayacağı faydaya göre düzenlemeler yapabileceği bir sistemin hayata geçirilmesi girişimcilerin işlerini kolaylaştıracaktır.
- Mevzuatta eksiklikler ve muğlaklıklar yorum farklılığını getirmekte bu durum çok değişik uygulamalara neden olmaktadır. **Çözüm Önerisi:** Aynı konu üzerinde yayımlanan kanun,

yönetmelik, genelge ve tebliğlerin farklı hatta karşıt yorumlanmasını sağlayacak ifade yanlışlıklarının ortadan kaldırılması gerekmektedir.

- Gümrükleme maliyetlerinin çok yüksek olması. **Çözüm Önerisi:** Maliyetleri azaltıcı düzenlemeler yapılmalıdır.
- Gümrük İdarelerinin problem çözümlerinde hiçbir şekilde inisiyatif kullanmadan tamamen konuyu yargıya taşınmaları. **Çözüm Önerisi:** Ayrı bir kurul oluşturulup GTİP ile ilgili anlaşmazlıklarda, diğer anlaşmazlıklardan bağımsız değerlendirme yapılması uygun olabilecektir.
- GTİP ile ilgili vergilendirmede ceza işlemlerin kaldırılması gereklidir. Danıştay kararlarına göre muayene memuruna ait olan bir işlem için ceza kesilmesi uygun değildir. **Çözüm Önerisi:** Farklı bir GTİP ve vergi oranına tabi olduğu bildirilip ona göre işlem tahsisi yapılmalıdır.
- Devletin kurumlarının elektronik sisteme geçişte ve işlemlerde eğitici ve yol gösterici olması, yapılan değişiklik ve uygulamalar için yeterli süre tanımlanması ve geriye doğru tarama yapıp ceza uygulamaması.
- Kağıt ile işlemlerin terkedilip tamamen dijital işlemlere geçilmelidir. Bu uygulama ile dış ticarete etkinlik sağlanacaktır.
- Gümrük Tarife İstatistik Pozisyonları (GTİP) tespiti ve uygulamasında ürünlerin malzemesi ve/veya üretim yöntemlerinin tanımlanmasında yetersizlikler söz konusu olmaktadır. **Çözüm Önerisi:** Çözüm olarak; ürün ve ürün gruplarının GTİP sınıflamalarının ana ve alt pozisyonlarda boşluk kalmayacak şekilde yeniden düzenlenmesini ve gerekli olan ürünler için yeni tanımlar açılması önerilmektedir.

Türkiye'nin Gümrük Rejimleri ve Dış Ticaret Sistemi bağlamında karşılaşılan sorunların ve varsa çözüm önerilerinin bizzat sektörün içerisinde derlenerek ortaya konulduğu bu araştırmanın bulguları irdelendiğinde sorunların çok farklı nedenlerden kaynaklandığı görülmektedir.

5. SONUÇ

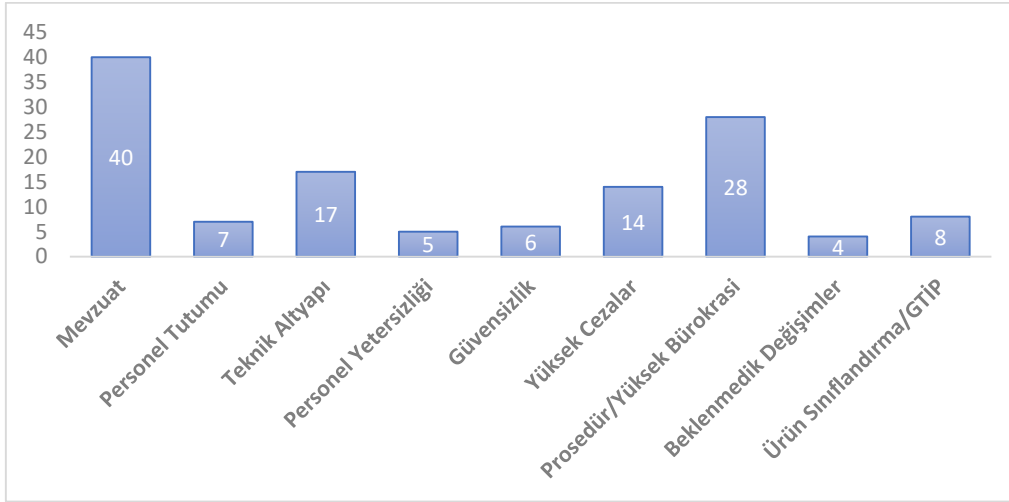
Ülkelerin ekonomik durumuna farklı yönlerden etkisi olan dış ticaretin gerçekleşmesi gümrük rejimleri çerçevesinde olmaktadır. Türkiye'nin dış ticaret sektöründe ve bu bağlamda gümrük rejimlerinde çeşitli sorunlar yaşanabilmekte olup bu sorunların ve çözümlerinin sektörün içinden tespit edilmesi, etkin bir dış ticaret sistemine sahip olmamıza ve bu bağlamda rekabet gücümüzün artmasına ve verimli kaynak kullanımına katkıda bulunacaktır. Bu çalışmamız bu çerçevede Türkiye'nin gümrük rejimleri ile ilgili sorunların incelenmesi ve çözüm önerilerinin geliştirilmesini amaçlamıştır.

Çalışmanın temel yöntemi olarak sektörde farklı gümrük rejimlerinin kapsamı içinde faaliyetleri olan kişi ve kurumlarla bir anket gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın sonuçları bağlamında Türkiye'nin dış ticaret sistemi ile ilgili çok sayıda sorun ve bunların çözümü için öneriler tespit edilmiştir. Sorunlar sınıflandırıldığında;

- Dış ticaret mevzuatından kaynaklanan sorunlar
- Gümrük idare ve idarecilerinin, personelinin uygulama ve tutumlarından kaynaklanan sorunlar
- Teknik altyapı ile ilgili sorunlar
- Personel yetersizliğinden kaynaklanan sorunlar
- Uygulamaların mevzuata uymamasından kaynaklanan sorunlar
- İlgili personelin bilgi ve nitelik yeterliliğinden kaynaklanan sorunlar
- Dış ticareti gerçekleştiren ithalatçı, ihracatçı ve aracı kişi ve kurumlara güvensizlikten kaynaklanan sorunlar
- Sistemin yol gösterici ve teşvik edici olmaktan çok cezalandırıcı bir yaklaşım taşımasının doğurduğu sorunlar
- İşlem prosedürlerinin hızlı, rasyonel ve problem çözücü olmamasından kaynaklı sorunlar

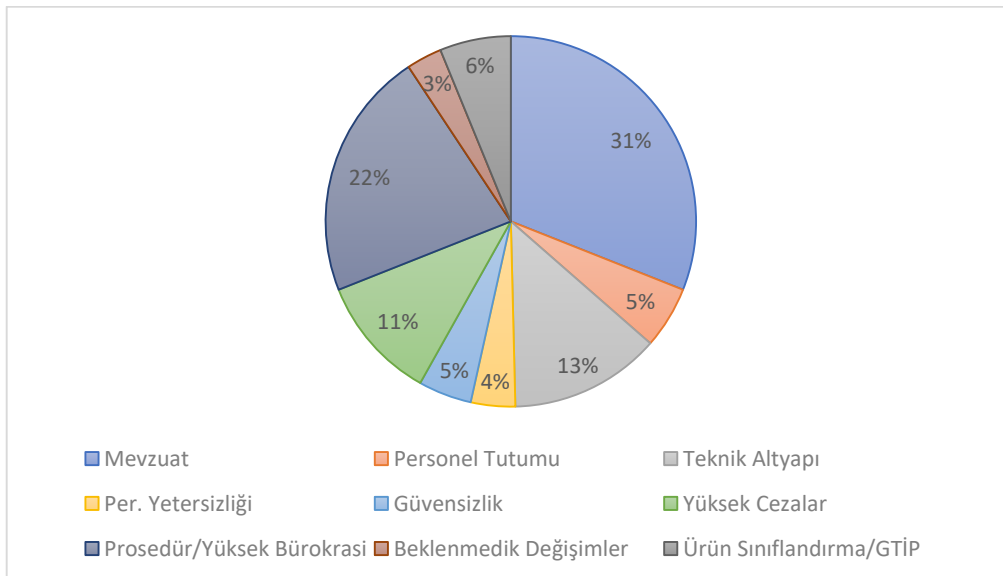
- Sistemin birçok durumda gerçek dünyaya uyumunun olmamasından kaynaklı sorunlar
- İdare ve ilgili personele tanınan inisiyatif ve karar verme yetkilerinin farklı karar ve uygulamalara neden olmasının doğurduğu sorunlar
- Gümrük uygulamalarında yaşanan beklenmedik tarife, uygulama ve prosedür değişikliklerinin yarattığı sorunlar
- Ürünlerin sınıflandırılması ve tanımlanmasından kaynaklanan sorunlar olduğu görülmektedir.

Şekil 1. Problem Yoğunluğu Grafiği

Kaynak: Anket sonuçlarına göre hazırlanmıştır.

Dış ticaret sektöründen 102 firma, kurum ve kişi ile yapılan anket sonucunda tespit edilen 129 sorun, 9 başlık altında sınıflandırılmıştır. Bu kapsamda 129 sorunun 40 tanesi mevzuat kaynaklı sorunlar, 7 tanesini gümrük idarelerinde bulunan personelin tutumundan kaynaklanan sorunlar, 17 tanesini teknik altyapı yetersizliği sebebiyle oluşan sorunlar, 5 tanesi gümrük idarelerinde bulunan personelin sayısal yetersizliğinden kaynaklanan sorunlar, 6 tanesi gümrük idarelerinin ithalatçı ve ihracatçıya güvensizliğinden kaynaklanan sorunlar, 14 tanesi sistemin yol gösterici ve teşvik edici olmaktan çok cezalandırıcı yaklaşım sergilemesinden doğan sorunlar, 28 tanesi işlem prosedürlerinin hızlı, rasyonel ve problem çözücü olmamasından kaynaklı sorunlar, 4 tanesi gümrük uygulamalarında yaşanan beklenmedik tarife, uygulama ve prosedür değişikliklerinin yarattığı sorunlar, 8 tanesi ürünlerin sınıflandırılması ve tanımlanmasından kaynaklanan sorunlar olarak tespit edilmiştir.

Şekil 2. Sorunların Sınıflarına Göre Yüzde Dağılımı
Kaynak: Anket sonuçlarına göre hazırlanmıştır.

Kalkınma sürecindeki ülkemizde dış ticaretin kalkınma ve büyümeye hizmet edecek etkinlikte ve verimlilikte gerçekleştirilmesi üretimin zaman, maliyet ve kalite hususlarında olumlu etkiler sağlayacak firmalarımızın küresel rekabet gücünü arttıracaktır. Çalışmamızda dış ticaret sistemimizin bel kemiğini oluşturan gümrük rejimleri ile ilgili tespit edilen sorunlar, konunun başta devlet kurumları olmak üzere dış ticaretin paydaşlarınca masaya yatırılarak çözümler sağlanmasının önemini ortaya koymuştur. Gümrük rejimlerinin her biri için daha detaylı araştırmaların yapılması sorunların tespitine ve çözümlerinin üretilmesine katkıda bulunacaktır.

KAYNAKÇA

- Adıgüzel, M. (2011). Küresel Rekabet Gücü (1. Baskı). İstanbul: Nobel Yayınevi
- Argun D. ve Eroğlu N. Z. (2015). Dahilde İşleme Rejimi Kapsamında Gerçekleşen İşlemlerin Muhasebeleştirilmesi. Marmara Üniversitesi Öneri Dergisi, 11(44). 61-81
- Aşar, E. (2017), Türkiye’de Dahilde İşleme Rejimi ve Türk Dış Ticaretine Etkileri, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Ticaret Üniversitesi Dış Ticaret Enstitüsü Uluslararası Ticaret Hukuku ve AB Anabilim Dalı
- Dâhilde İşleme Rejimi Tebliği, Gümrük Bakanlığı
- Doğan, H. P. (2016). Küreselleşme Bağlamında Ticaretin Kolaylaştırılması İçin Türkiye’de Lojistik Sektöründe Karşılaşılan Engeller ve Bunlara Çözüm Arayışları. Yüksek Lisans Tezi. TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Eser, L. Y. Ve Polat, S. (2019) Geçici İthal Edilen Kara Taşıtlarında Motorlu Taşıtlar Vergisi Sorunu. Muhasebe ve Veri Uygulamaları Dergisi. 12(2). 439-460
- Kaya, F. (2013). Dış Ticaret İşlemleri Yönetimi (Yeni Mevzuat ve Belgeler) (4. Baskı). İstanbul: Beta Yayıncılık
- Kızılkaya Gümrük Müşavirliği. (2021, Ocak 17). <https://www.kizilkaya.com.tr/>: <https://www.kizilkaya.com.tr/blog/gumruk-rejimi-nedir> adresinden alınmıştır.
- Koban, E. (2003), Dış Ticaret Eğitimi (2. Baskı) İstanbul: Alfa Basım Yayım,
- Koban, E. ve Keser H. Y. (2018). Gümrük Mevzuatında Dahilde İşleme Rejimi ve Vergi Özelinde Karşılaşılan Sorunlar. https://ulk.ist/media/kitap/IV-UKODTLK/gumruk-mevzuatinda-dahilde-isleme-rejimi-ve-vergi-ozelinde-karsilasilan_t6A2UF8.pdf (Erişim Tarihi: 19.01.2022)
- Melemen, M. (2016). Uygulamalı Uluslararası Ticaret İşlemleri (3. Baskı). İstanbul: Türkmen Yayınevi
- Nural, A. ve Akçin Remzi (1997). Ekonomik Etkili Gümrük Rejimi. İstanbul: Gümrük Kontrolörleri Derneği.
- Özışık, Ş. (2014). Gümrük Müşavirliği ve Gümrük Müşavir Yardımcılığı Sınavlarına Hazırlık (1. Baskı), İstanbul: On İki Levha Yayıncılık
- Öztürk, N. (2012). Dış Ticaret Kuram Politika Uygulamaları (1. Baskı). Bursa: Ekin Yayınevi
- Sayılgan G. Ve Şenol C. (2010). Dahilde İşleme Rejimi ve Türk İşletmelerinin İhracatı Üzerine Etkileri. Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 0 (35), 37-53
- Selen, U. (2014). Gümrük İşlemleri ve Vergilendirilmesi (6. Baskı). Bursa: Ekin Yayınevi
- Selen, U (2005). Dış Ticaret Yardım Unsuru Olarak Dâhilde İşleme Rejimi: Türkiye Açısından Değerlendirilmesi. Akdeniz İİBF Dergisi, 5(10), 182- 205.

- Seyidoğlu, H. (2011). İktisat Biliminin Temelleri. (2.Baskı). İstanbul: Beta Yayıncılık
- Seyidoğlu, H. (2017). Uluslararası İktisat Teori Politika ve Uygulama (21. Baskı). İstanbul: Derya Yayınevi.
- Şeker, A. (2020), Uluslararası Ticaret (1. Baskı). Ankara: Nobel Yayın,
- Takım, A. Ve Ersungur, Ş. M. (2011). DAHİLDE İŞLEME REJİMİ: İHRACAT VE İTHALAT ÜZERİNDEKİ ETKİSİ. Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 24 (2), 289-305
- Uzun, F. (2018). Gümrükte Pişmanlıkla Beyanda Uygulama Sorunları. Gümrük ve Ticaret Dergisi, (11), 98-101
- Varol, N. B. (2009). Dış Ticaret İşlemlerinde, Lojistik Uygulamalar Açısından, Depo ve Antrepo Yönetimi. Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yıldız, G. (2013). Ortak Transit Rejimi ve NCTS. Gümrük ve Ticaret Dergisi, (1), 29-32
- 4458 Sayılı Gümrük Kanunu (1999, 27 Ekim). Resmi Gazete (Sayı: 23866). Erişim Adresi: <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/23866.pdf>
- 5607 Sayılı Kaçakçılık Kanunu (2007, 31 Mart). Resmi Gazete (Sayı: 26479). Erişim Adresi: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2007/03/20070331-1.htm>